

Bezoekersstromen natuur- en recreatiegebieden

aanpak
begeleidings
ethiek

Verslag workshop
Aanpak Begeleidingsethiek
Provincie Noord-Holland

ECP

Platform voor de
InformatieSamenleving

Voorwoord

De toenemende digitalisering brengt ingrijpende veranderingen met zich mee, in allerlei sectoren. Nieuwe mogelijkheden voor communicatie, monitoring en analyse roepen vragen op. Wat is de positie van de mens in deze omgeving, hoe staat het met data, met privacy, wat doen algoritmes en wat willen gebruikers eigenlijk? Begeleidingsethiek is ethiek die zich specifiek met dit soort vragen bezighoudt. Hij is gebaseerd op techniekfilosofie, die uitgaat van eeuwenoude verwevenheid tussen mens en technologie.

De Aanpak Begeleidingsethiek is een concrete aanpak waarin betrokkenen met elkaar in dialoog gaan over de effecten van de nieuwe technologie én de waarden die daarbij in het geding komen. Dat zijn vaak waarden gelieerd aan autonomie van de gebruiker, efficiëntie van het proces, transparantie van het algoritme, privacy, et cetera.

Tijdens de sessie komen verschillende stakeholders als gebruikers, ontwikkelaars, beleidsvormers en beslissers met elkaar in gesprek. Na de dialoog hebben de deelnemers ethische handelingsopties gegenereerd, waarvan verschillende vaak direct opgepakt kunnen worden. Er is gezamenlijk gekeken welke waarden we in het digitale domein belangrijk vinden en hoe we die willen verankeren en borgen in digitale processen en handelingen. Dit alles om ook bij verdere digitalisering op het vertrouwen van de samenleving en de participanten kunnen blijven rekenen. Dit is niet in één stap te realiseren het is een continu proces waarin deze workshop een schakel is.

Workshop aanpak begeleidingsethiek

Initiatiefnemers: Milou Aarts (Provincie Noord Holland)

Moderatoren: Daniel Tijink (ECP)

Op 29 augustus 2022 organiseerde de provincie Noord Holland op initiatief van Martijn Veerman een sessie begeleidingsethiek over de casus 'Bezoekersstromen natuur- en recreatiegebieden'. Aan de workshop namen 9 deelnemers (zie bijlage voor specificatie) deel onder leiding van Daniël Tijink (ECP) en Gülhan Önbas (Provincie Noord Holland).

De doelstelling is tweeledig:

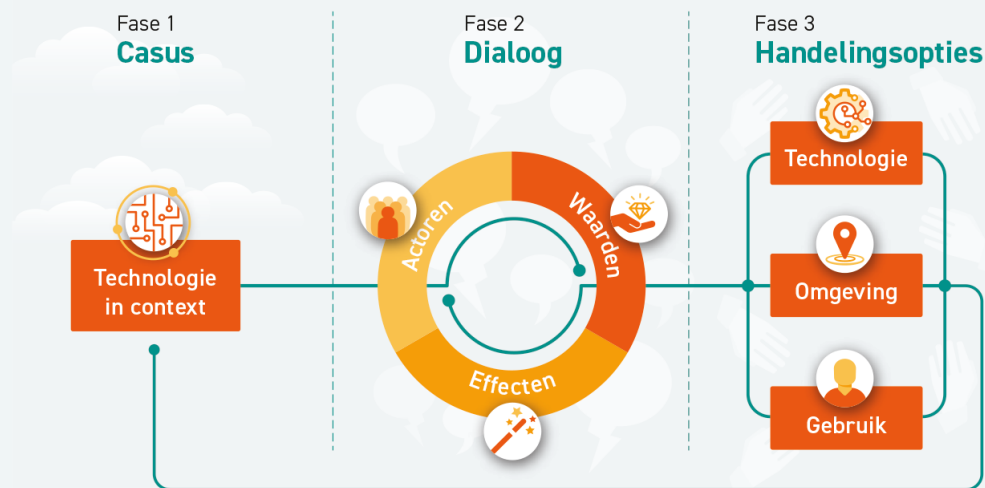
- ▷ Leren tijdens de workshop
- Welke effecten, waarden en actoren worden genoemd
- Welke handelingsopties zijn er om de toepassing te verbeteren
- ▷ Leren over de Aanpak Begeleidingsethiek
- Hoe kan de organisatie deze methodiek gebruiken rondom ethische kwesties en technologie-implementaties

Het verslag bevat de volgende elementen:

- ▷ Toelichting op de Aanpak Begeleidingsethiek
- ▷ Weerslag van de workshop

Aanpak begeleidingsethiek

De aanpak bevat de volgende fasen:

Fase 0 Introductie

Introductie over de doelstelling en een toelichting op het model en het gedachtengoed

Fase 1 Toelichting

Hoe ziet de technologie eruit en in welke context wordt deze toegepast

Fase 2 Dialoog

- ▷ Een korte ronde waarin de deelnemers aan de workshop de betrokken actoren benoemen
- ▷ Brainwrite waar deelnemers mogelijke effecten benoemen en bespreken
- ▷ Benoemen van waarden die een rol spelen bij die effecten

Fase 3 Handelingsopties

In subgroepjes gaan de deelnemers op zoek naar handelingsopties vanuit de technologie, de omgeving en het individu.

Fase 1

Technologie en context

Bezoekersstromen in natuur- en recreatiegebieden

Het probleem

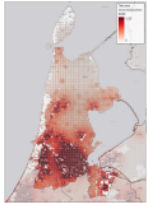
Structurele toename recreatiedruk door:

- Toenemende verstedelijking
- Veranderend vrijetijdsgedrag

Dit leidt tot toenemende druk op:

- Natuur/natuurwaarden
- Recreatiebeleving

Vanuit de TBO's en het coalitieakkoord is de wens dat er een bezoekersmonitor wordt ontwikkeld waarop inzichtelijk is binnen welk(e) gebied(en) het op een bepaald moment druk is.

Bezoekersmonitor

Een online kaart waarop je in één oogopslag een indruk kunt krijgen waar het druk of rustig is in de verschillende natuur- en recreatiegebieden

Doelgroep: bezoekers natuur- en recreatiegebieden

De eerste versie, oftewel het prototype bezoekersmonitor is bedoeld om inzicht te krijgen in hoe een monitor werkt, wat er allemaal in mogelijk is en wat voor informatie het oplevert. Het is een groeimodel.
We starten eerst met het gebied van Westelijk Amsterdam, waarbij Amsterdam zelf niet wordt meegenomen.

Wat is het doel?

Inzicht krijgen in de bezoekersstromen in de natuur- en recreatiegebieden in NH, zowel kwantitatief (aantallen) als kwalitatief (motieven)

Hogere doel daarachter is:

Op basis van het inzicht acuut (bezoekers beter spreiden over de gebieden) en strategisch (gebieden beter ten opzichte van elkaar ontwikkelen, waarbij ze aansluiten op de bezoekersvraag en -stromen) te kunnen acteren.

10 gebieden geselecteerd voor proefperiode

Resono data

De techniek bevat de volgende componenten:

Locatiebepaling mobiele apparaten

De smartphone is in principe het meetmiddel van de bezoekersstromen in natuur- en recreatiegebieden. Achter deze smartphones gaan verschillende technieken schuil, zoals GPS, om de locatie van een gebruiker te bepalen. Het gaat hier om sensordata, een vorm van data met ruis, en dus een bepaalde foutmarge.

Het zijn in het bijzonder gebruikers van specifieke smartphone-applicaties die de locatiegegevens delen met derden. Hiervoor heeft de gebruiker toestemming gegeven. Resono geeft aan dat gebruikers hier expliciet om zijn gevraagd.

Data aggregatie Resono

Resono ontvangt de locatiegegevens van ruim een miljoen mensen. Deze gegevens zijn gepseudonimiseerd met een uniek identificatienummer per gebruiker en een toevoeging van extra (geo-spatieële) ruis aan de locatie gegevens.

Om toch nauwkeurig te kunnen bepalen of gebruikers zich hebben bevonden in het interessegebied, wordt gebruik gemaakt van een clustermodel. Met dit model probeert Resono locatiegegevens per gebruiker te bundelen en de betrouwbaarheid van de classificatie (wel bezoeker/geen bezoeker) te verhogen.

Data verwerking PNH

De Provincie Noord-Holland (PNH) ontvangt van Resono alleen de geaggregeerde data: bezoekersaantallen per interessegebied. Deze data is historisch opgebouwd, maar deze data wordt ook elk kwartier geactualiseerd.

Uiteindelijk heeft PNH als doel een kaart te ontwikkelen waarmee potentiële bezoekers worden geïnformeerd over de drukte van een gebied. Hiervoor zal PNH zelf ook bewerkingen doen op de data en wellicht de data combineren met data uit andere bronnen.

Fase 2

Dialog

In deze tweede fase gaan de deelnemers in gesprek over wie er betrokken zijn bij de inzet en het gebruik van de bezoekersmonitor. Ook buigen zij zich over de positieve en negatieve effecten van deze inzet, en benoemen zij belangrijke waarden waar rekening mee gehouden moet worden bij de inzet van een dergelijke toepassing.

Actoren:

Bij de actoren is de vraag wie er betrokken is of geraakt wordt door de case. De deelnemers aan tafel vertegenwoordigen al een deel van die actoren. Ze noemen de volgende betrokkenen:

- Terrein beherende organisaties (TBO's) en natuurorganisaties
- Bezoekers van de gebieden
- Consument bezoekersmonitor
- Gemeenten
- Inwoners Noord-Holland
- Bewoners rondom de gebieden die gemonitord worden
- Burgers
- Beleidsafdeling Provincie Noord Holland
- Data/IT afdeling,
- Juridische/privacy Provincie Noord-Holland
- De bevolkingsgroep die geen smartphone gebruikt
- Ondernemers in de gebieden
- Gebied-beheerders
- Resono (aanbieder van data voor bezoekersmonitor)

De vraag aan de deelnemers was om in het vervolg van de sessie ook te proberen vanuit deze perspectieven hun inbreng te geven.

Effecten:

De vraag is hier welke positieve en negatieve effecten de invoering en het gebruik van de bezoekersmonitor hebben.

Positieve effecten

- Meer spreiding van bezoekers over plekken
- Data voor iedereen beschikbaar
- Ondernemers op 'rustige' plekken meer keus
- Betere afweging mogelijk door mensen
- Voorzieningen beter plannen (bv toilet e.d., infra)
- Beter drukte beperkende maatregelen (afsluiten)
- Meer aandacht voor rustige gebieden
- Beleidsbeslissingen nemen
- Minder arbeidsintensief
- Bewustwording richting burgers
- Concrete, feitelijke cijfers over drukte
- Kansen voor ondernemers
- Betere afweging mogelijk door mensen
- Uitstraling provincies: (vooruitlopend)
- Betere balans natuur-recreatie/natuurbescherming
- Betere samenwerking Terrein beherende organisaties (TBO's) e.d.

Negatieve effecten

- Eindimensionale duiding (onterechte aannames)
- Data voor iedereen beschikbaar: misbruik
- Ondernemers missen inkomsten (qua drukke gebieden)
- Eventueel in de toekomst: toch profileren: bv. Veel bezoekers uit X geven overlast dus...
- Onbetrouwbare data -> foute beslissingen: grote effecten
- Onbetrouwbare filtering
- Interpretatie data bijv. code rood
- Opslag data is duur/moeilijk
- Duur project: geld, tijd
- Negatieve uitstraling provincie: (mislukt project oid)
- Uitstraling provincies: (gebruik data van apps, big brother)

Waarden:

De relevante waarden zijn door de facilitators geïnventariseerd terwijl de deelnemers bezig waren met het benoemen van effecten. Achter veel effecten gaan waarden schuil. Die lijst is gedeeld met de deelnemers en door hen besproken en aangevuld. Dat leverde de volgende lijst met waarden op:

Waarden	
Effectiviteit (nr. 1)	<ul style="list-style-type: none">- Meer aandacht voor rustige gebieden- Beleidsbeslissingen nemen- Bewustwording richting burgers- Uitstraling provincies: (voortuitlopend)- Concrete, feitelijke cijfers over drukte- Onbetrouwbare filtering- Betere afweging mogelijk door mensen
Toegankelijkheid data (nr. 2)	<ul style="list-style-type: none">- Data voor iedereen beschikbaar- Data voor iedereen beschikbaar: misbruik- Opslag data
Betrouwbaarheid (technologie) (nr. 3)	<ul style="list-style-type: none">- Interpretatie data Vb code rood- Onbetrouwbare filtering- Eendimensionale duiding (onterechte aannames)
Toegankelijkheid gebieden	<ul style="list-style-type: none">- Drukke beperkende maatregelen (afsluiten)
Ondernemerschap	<ul style="list-style-type: none">- Ondernemers missen inkomsten qua drukke gebieden)- Kansen voor ondernemers- Ondernemers op 'rustige' plekken meer keus
Recreatiebeleving	<ul style="list-style-type: none">- Meer spreiding van bezoekers over plekken- Voorzieningen beter plannen (bv toilet ed infra)- Betere afweging mogelijk door mensen
Efficiëntie	<ul style="list-style-type: none">- Minder arbeidsintensief- Data voor iedereen beschikbaar- Duur: geld, tijd- Opslag data- Onbetrouwbare filtering
Natuurwaarden	<ul style="list-style-type: none">- Betere balans natuur- recreatie/natuurbescherming
Privacy	<ul style="list-style-type: none">- Evt in de toekomst: toch profileren: bv. Veel bezoekers X, overlast X
Imago	<ul style="list-style-type: none">- Uitstraling provincies: (gebruik data van apps)- Uitstraling provincies: (mislukt project oid, gebruik data van apps)- Interpretatie data Vb code rood- Onbetrouwbare filtering
Transparantie	<ul style="list-style-type: none">- Data voor iedereen beschikbaar
Zelfredzaamheid	<ul style="list-style-type: none">- Drukke beperkende maatregelen (afsluiten)
Samenwerking	<ul style="list-style-type: none">- Betere samenwerking TBO's ed

Fase 3

Handelingsopties

In het proces van het opstellen van de handelingsopties zijn de waarden uit de vorige fase meegenomen. De deelnemers kregen een uitleg over de verschillende categorieën binnen de handelingsopties. Het kan bijvoorbeeld gaan over het ontwerp van de technologie, het aanpassen van de omgeving waarbinnen de toepassing functioneert en het gedrag van mensen. De deelnemers worden in drie werkgroepen verdeeld en gaan ieder aan de slag met een van deze drie gespreksonderwerpen. Dat leidt tot handelingsopties per categorie.

Technologie:

- Bezoekersmonitor In de appstore te vinden
- Leesbaarheid voor iedereen
- Bezoekersmonitor beschikbaar op een (nette) site
- Dashboard van de monitor met meer data aanvullen, verrijken (bv weer)
- Betrouwbaarheid vergroten door check met andere data (bv mobiliteit)

Omgeving:

- Bij sommige subsidie aanvragen als voorwaarde stellen om gebruik druktemonitor mee te nemen
- Monitor als informatie voor burgers
- Dashboard voor beleidsmedewerkers
- Suggesties doen voor bewoners op basis van monitor (voor beïnvloeden gedrag)
- Contactpersoon/helpdesk voor gebruikers van de bezoekersmonitor
- Goed nagaan wat de beleidseffecten kunnen zijn: bv omgevingsbeleid, specifieke woningbouw bij veel drukte
- Steekproef check op betrouwbaarheid van het model
- Specifieke diensten laten financiering door gebruikers

Mens:

- Oefenen beleidsmedewerkers hoe het model te interpreteren, verrijken etc)
- Uitleggen over monitor aan burgers/recreant via Sociale media, nieuwsbrieven, pushberichten: kortom communicatieplan
- Goede lancering/release: zowel aandacht als uitleg over werking
- Website van andere partijen: Terrein behorende organisaties (TBO's) etc. gedragen product, Vereniging voor Vreemdelingenverkeer (VVV), DMO's
- Reviews: was hier druk, gezellig, ik mis dit en daarop acteren.

Terugblik en afronding

Aan het einde van de workshop wordt teruggekeken en besproken wat de Aanpak Begeleidingsethiek concreet heeft opgeleverd. De deelnemers geven aan dat het veel nieuwe inzichten oplevert en dat er in korte tijd veel wordt gerealiseerd. Daarnaast wordt de brede groep van deelnemers als meerwaarde ervaren. De combinatie van een duidelijke casus, enthousiaste deelnemers, en een aanpak die zorgt voor duidelijke uitkomsten in een korte tijd was dus een succes.

De deelnemers

1. **Milou Aarts** Manager project Bezoekersstromen natuur- en recreatiegebieden
2. **Joris Pieter Neuteboom** Inhoudelijk expert project
3. **Jeroen Silvis** Data scientist
4. **Saskia Klitsie** Beleidsmedewerker
5. **Patrick van Laar** Functionaris voor de Gegevensbescherming
6. **Suzanne Paanen** Beleidsadviseur waterrecreatie
7. **Sylvia Beliën** Projectleider communicatie UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies
8. **Gülhan Önbas** Datacoach/Co-moderator

Moderatoren:

Daniël Tijink (ECP)

aanpak
**begeleidings
ethiek**

ECP
Platform voor de
InformatieSamenleving

Verslag workshop
Aanpak Begeleidingsethiek
Naam workshop

Meer informatie over de Aanpak Begeleidingsethiek,
waaronder dit verslag, vindt u op

www.begeleidingsethiek.nl